

Raporlama Sisteminde Yükselen Trend Entegre Raporlama: Çimento ve Bankacılık Sektöründe Bir Araştırma¹

(The Increasing Trend in the Reporting System Integrated Reporting: A Research in the Cement and Banking Sectors)

Burçak KIZILTAN ^a Deniz Umut DOĞAN ^b

^a Başkent Üniversitesi, Kahramankazan Meslek Yüksekokulu, Yönetim ve Organizasyon, Ankara, Türkiye. bkiziltan@baskent.edu.tr

^b Başkent Üniversitesi, Ticari Bilimler Fakültesi, Muhasebe ve Finansal Yönetim, Ankara, Türkiye. duerhan@baskent.edu.tr

MAKALE BİLGİSİ	ÖZET
Anahtar Kelimeler: Entegre Raporlama Oran Analizi Yapısal Eşitlik Modellemesi	Amaç – Çalışmada, sosyal, çevresel ve ekonomik bilgilerin tümünü tek bir raporda toparlayan entegre raporun, işletmelere finansal açıdan değer katıp katmayacağına cevap aranmış ve tespit edilecek etkilerin işletmelerin hem kendi performanslarında hem de sektörel bazda irdelenmesi amaçlanmıştır. Yöntem – Araştırmanın evrenini BİST endeksinde yer alan 475 işletme oluşturmuştur. Bu işletmelerden son üç yıl üst üste entegre rapor yayımlayan ikisi çimento ikisi bankacılık sektörü olmak üzere dört işletme araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır. Bu sektörlerin öncülüğünde işletmelerin ülke menşelerine göre farklarını araştırmak için yurtdışından yine aynı sektörlerde faaliyet gösteren ve son üç yıldır entegre rapor hazırlayan ikişer işletme seçilerek işletmelerin son üç yıllık entegre raporlarından alınan finansal tabloları ile entegre rapor uygulamasına başlamadan önceki üç yıllık finansal tablolarına oran analizi yöntemi uygulanmış ve gerçekleşen oranlar arasındaki farklar araştırılmıştır. Aynı zamanda, yapısal eşitlik modellemesi kullanılarak, entegre raporlama ve önceki döneme ait finansal raporların kârlılık üzerindeki etkileri araştırılmıştır.
Gönderilme Tarihi 17 Mart 2021 Revizyon Tarihi 6 Haziran 2021 Kabul Tarihi 20 Haziran 2021	Bulgular – Çimento sektörünün analiz sonuçlarına göre; Türk işletmeleri her iki raporlama döneminde yabancı işletmelerden daha başarılı sonuçlara sahipken işletmeler menşeleri fark etmeksizin entegre rapor yayımlamadığı dönemlerde daha başarılı finansal sonuçlar elde etmişlerdir. Bankacılık sektöründe ise Türk bankaları finansal yapı oranlarında başarılı iken yabancı menşeli bankalar kârlılık oranları analizlerinin sonuçlarında daha başarılı olmuştur. Bütün işletmelerde entegre rapor yayımladıkları dönemde hisse başı kârlarının arttığı sonucuna varılmış ve bankacılık sektöründe entegre rapor dönemlerinde finansman oranının sermaye yeterlilik oranı üzerinde anlamlı etkisinin olduğu belirlenmiştir.
Makale Kategorisi: Araştırma Makalesi	Tartışma – Araştırma sonucuna göre, entegre raporun işletmelerin finansal verileri üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığı finansal göstergelerin makroekonomik değişkenler, zaman, sosyal ve çevresel etkiler ile birlikte değerlendirilmesi gerekliliğini ortaya koymuştur.
ARTICLE INFO	ABSTRACT
Keywords: Integrated Reporting Ratio Analysis Structural Equation Modeling	Purpose – In the study, an answer to whether the integrated reporting, which sums up all the social, environmental and economic information in a single report, will add financial value to the enterprises is sought and it is aimed to examine the effects to be determined both on their own performance and on a sectoral basis. Design/methodology/approach – The universe of the research consists of 475 enterprises in the BIST index. Four enterprises, two of which are on the cement and the other two are on the banking sectors, who have published integrated reports for the last three years in a row, constitute the sample of the research. Under the lead of these sectors, two for each enterprises from abroad in the cement and banking sectors that have prepared integrated reports for the last three years were selected, and the ratio analysis method was applied to the financial statements of the enterprises from the last three-year integrated reports and the three-year financial statements before the integrated report application, and the differences between the actual rates were analyzed. Therewithal, the effects of integrated reporting and the financial reports of the previous period on profitability were analyzed by using the structural equation modeling.
Received 17 March 2021 Revised 6 June 2021 Accepted 20 June 2021	
Article Classification: Research Article	

¹ Bu çalışma Başkent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı'nda Burçak Kızıltan tarafından tamamlanan "Entegre Raporlama: Bankacılık ve Çimento Sektörleri Üzerine Bir Araştırma" adlı doktora tezinden türetilmiştir.

Önerilen Atıf/ Suggested Citation

Kızıltan, B., Doğan, D.U. (2021). Raporlama Sisteminde Yükselen Trend Entegre Raporlama: Çimento ve Bankacılık Sektöründe Bir Araştırma, *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 13 (2), 1695-1711.

Findings – According to the analysis results of the cement industry; while the Turkish enterprises had more successful results than foreign companies in both reporting periods, the enterprises achieved more successful financial results in periods when they did not publish integrated reports regardless of their origin. In the banking sector, while Turkish banks are successful in their financial structure ratios, foreign banks have been more successful in the results of profitability ratio analysis. It was concluded that the earnings per share increased in all enterprises during the period when they published integrated reports, and it was determined that the financing ratio in the integrated reporting periods in the banking sector had a significant effect on the capital adequacy ratio.

Discussion – According to the results of the research, it can be inferred that the integrated reporting does not have a significant effect on the financial data of the enterprises and the financial indicators that should be evaluated together with macroeconomic variables, time, social and environmental effects.

1. GİRİŞ

Günümüz dünyasında işletmelerin performanslarını sadece finansal bilgilere dayandırarak açıklaması, küreselleşmenin etkisi ile işletmelerle ilgilenen tarafların daha şeffaf ve doğru bilgiye ulaşma beklentisini karşılama yetersiz kalmıştır. İşletmeler gerçekleştirdikleri faaliyet sonuçlarına ilişkin bilgileri finansal raporlara ek olarak, çevresel raporlar, sosyal raporlar, yönetim raporları, üçlü bilanço sistemi, kurumsal sosyal sorumluluk raporları, sürdürülebilirlik raporları aracılığıyla bilgi kullanıcılarına sunulmuştur. Bir işletmeye ait birden fazla rapor bulunması hem zaman kaybına hem bilgi karmaşasına neden olmakta hem de ulusal ve uluslararası karşılaştırılabilirliği ve değerlendirilebilirliği güçleştirmektedir. Bu durum, işletmelerin finansal ve finansal olmayan bilgilerini entegre düşünceyle birleştirilerek tek bir rapor halinde sunması gerektiği görüşünü doğurmuştur. Yapılan çalışmalar sonucunda, işletmelerin sosyal, çevresel ve ekonomik göstergelerini barındıran ve işletmelere değer yaratmayı hedefleyen entegre raporlama, kurumsal raporlama yaklaşımı olarak kabul edilmektedir.

Bu bilgiler ışığında, işletmelerin yayınladıkları entegre raporların finansal performansları üzerinde etkisinin olup olmadığı çalışmanın çıkış noktasıdır. Bu kapsamda BİST endekslerinde yer alan ve son üç yıldır üst üste entegre rapor yayımlayan iki çimento şirketi ve iki banka ile yurt dışından Türk işletmeleri ile aynı sektörlerde faaliyet gösteren, üç yıldır üst üste entegre rapor yayımlayan ve Uluslararası Entegre Raporlama Konseyi'nin veri tabanında yer alan entegre raporlar arasından en iyi örnek teşkil edenlerin yayımlandığı "En İyi Uygulamalar (Leading Best Practices)" grubunda yer alan ve/veya Ernst and Young'ın verdiği "Entegre Raporlamada Mükemmellik (Excellence in Integrated Reporting)" ödüllerine sahip işletmelerden seçilmiştir (<IR> Examples Database).

Araştırmaya konu olan işletmelere ilişkin veriler, işletmelerin resmi internet adreslerinden elde edilmiştir. Araştırmanın amacına ulaşabilmesi için likidite, finansal yapı ve kârlılık oranlarını ölçen değerler oran yöntemi ile analiz edilmiş, bu oranlar fark analizi yolu ile araştırılmış ve aynı zamanda yapısal eşitlik modellemesi ile entegre raporlama dönemi ve önceki döneme göre sektörler üzerindeki etkiye bakılmıştır.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Entegre Raporlama ve Entegre Rapor Kavramları

Küreselleşen ekonomi ile işletmeler öncelikli olarak değer yaratmayı hedeflemeye başlamışlardır böylelikle işletmeler, şeffaflık ve hesap verebilirlik ilkelerini gözeterek faaliyetlerinin finansal sonuçlarının yanı sıra meydana gelen sosyal ve çevresel etkileri de raporlamak durumunda kalmışlardır. Hali hazırda işletmeler zorunlu olarak finansal raporlar yayımlarken ayrıca gönüllülük esasına dayanarak kurumsal sosyal sorumluluk raporları, kurumsal yönetim raporları, çevresel, sosyal ve yönetim raporları ya da sürdürülebilirlik raporları gibi birçok rapor hazırlayıp yayımlamaktadırlar. Fakat bu raporlar içeriklerinde birbirinden farklı konular barındırmaktadır. Bazısı işletmenin sadece finansal performansına yönelik bilgileri içerirken, bazıları işletmenin topluma, çevreye etkilerini veya kurumsal sosyal sorumluluk faaliyetlerine ilişkin bilgileri içermektedir. Bu durumun bilgi kullanıcılarının işletme hakkında alacakları kararlarda karmaşaya yol açtığına ve raporlama modellerinin eksik kaldığı görüşünü ortaya çıkarmıştır. 2010 yılında küresel finansal krizin ardından entegre raporlama için bir çerçeve geliştirmek ve kullanılmasını teşvik etmek için kurulan Uluslararası Entegre Raporlama Konseyi (IIRC), entegre raporlamayı (IR); ekonomik, sosyal ve çevresel performansların aralarındaki etkileşimi göstererek, bir işletmenin kısa-orta-uzun vadede değer oluşturma ve bunu sürdürülebilirlik kabiliyeti ile bunlardan nasıl etkilenildiğini açıklayan rapor olarak

tanımlamaktadır. Kısaca IR'nin vizyonu: bir işletmenin stratejisi, yönetimi, performans göstergeleri ve umutları ile ilgili finansal bilgileri, içinde faaliyette bulunduğu ekonomik, sosyal ve çevresel bağlamı yansıtan bir şekilde bir araya getirmektedir (IIRC, 2011:6),(IIRC, 2013:10).

2.2. Entegre Raporlamanın Gelişimi ve Uluslararası Entegre Raporlama Çerçevesi

Kurumsal raporlamanın geleceği olarak nitelendirilen entegre raporlama ve entegre raporun gelişiminde Institute of Directors in Southern Africa (IoDSA), The Prince's Accounting for Sustainability Project (A4S), Global Reporting Initiative (GRI), International Federation of Accountants (IFAC), The Integrated Reporting Committee (IRC) of South Africa, International Integrated Reporting Council (IIRC) önemli rol kurum ve kuruluşlardır. (Oprisor, 2015:487). Raporu hazırlayacak olanların, kullanıcılar ve paydaşlar için; sistemin düzgün ilerleyebilmesi adına, entegre raporu oluşturacak konuların niteliklerinin tam olarak neler olacağını bilinmesi gerekmektedir.

IIRC tarafından, yatırımcılar, muhasebe uzmanları, düzenleyiciler, akademisyenler, standart belirleyiciler ve sivil toplum kuruluşlarının da katılımıyla yapılan çalışmalar sonucunda, uluslararası bir çerçeve oluşturulmuştur çünkü IR, karar vermek için kullanılacak olan bilgileri sadece finansal olarak barındırmayacak, finansal ve finansal olmayan bilgiler arasında en iyi şekilde bağlantıyı kurarak oluşturulacaktır. Kurumsal raporlamada gerçekleştirilecek olan bu yenilik için 2013 yılının Aralık ayında IIRC tarafından entegre raporlama için genel çerçeve oluşturulmuş ve küresel düzeyde kabul görmüştür. Bu çerçeve oluşturulacak entegre raporlama sisteminin genel içeriğini düzenleyen, yol gösterici ilkeler barındıran, gerekli unsurları belirten ve sistemin dayanacağı temel kavramları entegre düşünce yöntemiyle kavramsallaştırmıştır (Cozmaighian, 2015:128).

IIRC oluşturduğu çerçevede özellikle iki ilkenin benimsenmesi gerektiğinin altını çizmiştir; daha üretken ve verimli bir sermaye yaratabilmek için finansal sermaye sağlayıcılarına sunulacak bilginin kalitesinin artırılması gerektiği ve oluşturulan bütün sermaye için sorumluluk, şeffaflık ve hesap verebilir olmasıdır (IIRC, 2013:2). Bunlara dayanarak Krzus (2017), çerçevenin iki geniş hedefini şu şekilde anlatmıştır (Krzus, 2017:3);

- Organizasyonun hem stratejik hem de uzun vadeli hedeflerine ulaşabilmesi için geliştireceği eylemler hakkında yatırımcılar ile sıkı bir iletişim oluşturmak için pratik bir rehberlik sağlamak,
- Kısa süreli terimlerin yaratacağı zorlukların üstesinden gelebilmek için daha geniş bir gündem parçası olarak konumlandırmayı hedeflemektedir.

2013 yılında yayımlanan ve günümüze kadar geliştirilerek gelen entegre raporlama çerçevesi, birçok dile çevrildiği ve yayımlandığı gibi Türkçe olarak da yayımlanmıştır. Çerçeve, entegre bir raporun genel içeriğini oluşturan temel kavramları, rehberlik ilkelerini ve içerik öğelerini kapsamaktadır. Bu durum, işletmelerin değer yaratma kabiliyetlerini en iyi biçimde, anlamlı ve şeffaf olarak anlatmalarına olanak sağlamaktadır (Busco vd., 2013:35).

Uluslararası Entegre Raporlama Çerçevesi Giriş Bölümü ve Entegre Rapor Bölümü olmak üzere iki temel bölümden oluşmaktadır. İlk bölüm, entegre rapor çerçevesinin kullanımına ilişkin; entegre raporun tanımı, çerçevenin amacı, kullanıcıları, ilkelere olan yaklaşımı, raporun biçimi, bir entegre raporun sorumluluğunu oluşturmaktadır ve temel kavramlara ilişkin olarak; kuruluşların kendileri ve diğerleri için değer oluşturma sürecini ve sermaye öğelerini açıklamaktadır. İkinci bölümde ise, bir entegre raporun kılavuz ilkeleri ile içerik öğelerinin hangi alt başlıklar altında toplanması gerektiğinin üzerinde durmuştur.

Çerçevede stratejik odak ve geleceğe yönelim, bilgiler arası bağlantı, paydaşlarla ilişkiler, önemlilik, kısa ve öz olma, güvenilirlik ve tamlik, tutarlılık ve karşılaştırılabilirlik olmak üzere yedi kılavuz ilke ve kurumsal genel görünüm ve dış çevre, kurumsal yönetim, iş modeli, riskler ve fırsatlar, strateji ve kaynak aktarımı, performans, genel görünüş, hazırlık ve sunumun temeli içerik öğeleri olarak adlandırılan sekiz öge açıklanmıştır. Entegre düşünce temelinde hazırlanan ve sunulan entegre raporlamanın teorik bileşenleri üç başlık altında toparlanmıştır. Birincisi kuruluşların değer yaratma sürecini tanımlayan sermaye öğeleri, ikincisi kılavuz ilkeleri üçüncü olarak da içerik öğeleridir.

3. YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Metodolojisi

Araştırmanın metodolojisi kısmında; örnekleme süreci, oran analizi için kullanılan oranlar, araştırmanın modeli ve araştırmanın hipotezleri sunulmuştur.

3.2. Örnekleme Süreci

Araştırmanın evreni olarak BİST endekslerinde yer alan 475 işletme belirlenmiştir. Bu evren içerisinde araştırmanın konusuna göre örneklem seçebilmek için bir örneklem çerçevesi belirlenmiştir. Bu çerçeve, BİST endekslerinde yer alan ve entegre rapor yayımlayan işletmeleri içermektedir. Türkiye’de bugün hali hazırda 18 işletme entegre rapor yayımlamaktadır. Belirtilen işletmeler yönelik bilgiler EK-1’de sunulmuştur.

İşletmeler incelendiğinde; işletmelerden bazılarının BİST endekslerinde yer almadığı görülmüştür. BİST endekslerinde bulunan işletmeler ise; Türkiye Vakıflar Bankası, Türkiye Garanti Bankası, Türkiye İş Bankası, Türkiye Sınai ve Kalkınma Bankası, Yapı ve Kredi Bankası, Çimsa Çimento ve Nuh Çimento’dur. Bu işletmelerin içerisinde örneklem çerçevesine dahil olan işletmeler yayımladıkları entegre rapor sayısına göre değerlendirilmiştir. En az üç yıl üst üste entegre rapor yayımlayan işletmelerin diğer işletmelere göre entegre rapor hakkında tecrübe sahibi oldukları değerlendirilmiş ve ona göre seçim yapılmıştır. Ülkemizde bu şartları sağlayan dört işletme bulunmaktadır. Bunlar; Çimsa Çimento Sanayi ve Ticaret A.Ş., Nuh Çimento Sanayi A.Ş., Türkiye Garanti Bankası A.Ş. ve Türkiye Sınai ve Kalkınma Bankası A.Ş.’dir.

Belirlenen işletmelerin iki sektöre ayrıldığı gözlemlenmiş ve bu duruma göre de karşılaştırılabilirlik açısından yurt dışından aynı sektörlerde faaliyet gösteren ve aynı zamanda en az üç yıldır üst üste entegre rapor yayımlayan işletmeler seçilmiştir. Bu seçim IIRC’nin (The International Integrated Reporting Council) veri tabanında yer alan entegre raporlar arasından en iyi örnek teşkil edenlerin yayımlandığı “En İyi Uygulamalar (Leading Best Practices)” ve/veya Ernst and Young’ın verdiği “Entegre Raporlamada Mükemmellik (Excellence in Integrated Reporting)” ödülleriyle yer alan ve üç yıl üst üste bu listelerin içerisinde bulunan işletmelerden seçilmiştir (<IR> Examples Database). Bu işletmeler; Cemex S.A.B de C.V., Votorantim Cimentos, Nedbank Group ve Standard Bank Group olarak belirlenmiştir.

3.3. Araştırmada Kullanılan Oranlar

Finansal tablolar analizinde kullanılan en yaygın yöntem oran yöntemi ile analizdir. Oran analizinde, finansal tablolarda dikkate alınan hesap veya hesap grupları arasındaki ilişkiler birbirlerinin katları ya da yüzdesi olarak belirtilmektedir. Oran, iki kalem ya da rakam arasındaki ilişkinin ölçüsünü sağlayan istatistiksel bir ölçektir (Akdoğan ve Tenker, 2010:643).

Çalışmada, işletme faaliyetlerinin değerlendirilmesinde kullanılış biçimlerine göre gruplandırılan likidite oranları, finansal oranlar ve kârlılık oranları içerisinde en çok bilinen temel oranlar seçilmiştir.

Likidite oranları: İşletmenin şimdiki durumunun belirlenmesi için, dönen varlıkların ne derece güvence sağladığının, işletmenin borç ödeyebilme gücünün ve net çalışma sermayesinin yanında varlıkların kalitesi ve likiditesi açısından incelenmesi için kullanılan oranlardır. Bu oranlar cari oran, asit-test oranı ve nakit orandır. **Cari oran;** işletmenin kısa vadeli borcunu ödeyebilme kapasitesini ve genel likidite durumunu esas alarak işletmenin net çalışma sermayesinin yeterli olup olmadığını ölçmektedir. **Asit-test oranı;** dönen varlıklar içerisinde yer alan ve likiditesi yüksek olan hazır değerlerin, menkul kıymetlerin ve kısa vadeli alacaklar ile kısa vadeli borçları ödeme gücünü göstermektedir. **Nakit oran ise;** stokların nakde dönüştürülemediği, alacakların tahsil edilemediği ve faaliyetlerden sağlanan fon girişlerinin de durması durumunda işletmenin kısa vadeli borçlarını ödeme gücünü ifade eden orandır (Akdoğan ve Tenker, 2010:644).

Finansal yapı oranları: İşletmenin özkaynak yapısının ve uzun vadeli borç ödeme gücünün ölçülmesinde kullanılır. Bunlardan, **Finansal kaldıraç oranı;** işletmenin finansal yükümlülüklerini yerine getirme yeteneğini ölçmek için kullanılan ve varlıkların yüzde kaçının yabancı kaynaklarla finanse edildiğini gösterir, **Finansman oranı;** işletmenin finansal gücünü gösterir ve **Otofinansman oranı (İç Kaynaklar);** işletmenin kârlarının bir bölümünü dağıtmadan kendi bünyesinde tutarak kendisine ne kadar özkaynak sağladığını gösteren orandır (Akdoğan ve Tenker, 2010:652).

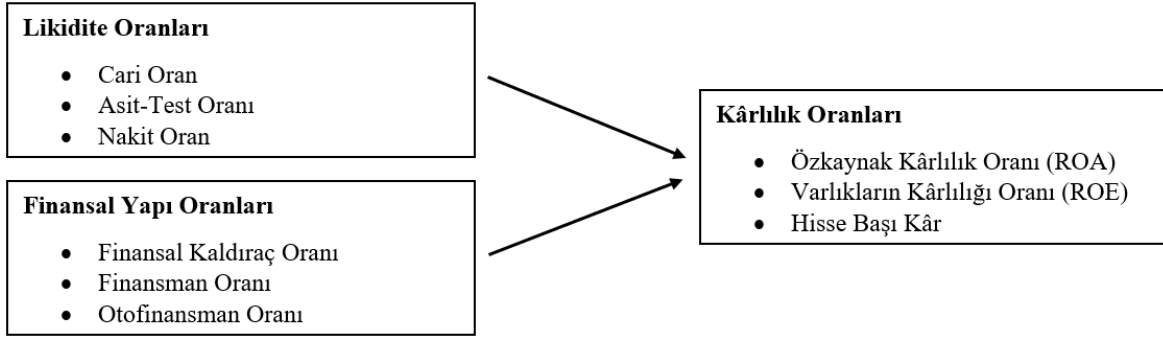
Kârlılık oranları: İşletmenin geçmişteki kazanç gücü ve faaliyetlerindeki etkinlik gücü olarak değerlendirilir. Bu oranlar işletmelerin başarısının veya başarısızlığının bir göstergesidir denebilir. **Özkaynak kârlılık oranı (ROE);** işletme sahipleri ile yatırımcılarının sağladığı ve yaptıkları yatırımların geri dönüşünün göstergesi olarak kabul edilir. **Varlıkların kârlılığı oranı (ROA);** işletmedeki, varlıkların etkinliğini, başarısını ve verimliliğini ölçmede kullanılır. **Hisse başına kâr;** yatırımcının sahip olduğu her bir hisse senedi başına ne kadar kâr elde ettiğini gösterir ve işletmenin diğer işletmelere göre gücünü belirlemek, performansı takip etmek için de kullanılır (Akdoğan ve Tenker, 2010:668).

Sermaye yeterliliği oranı: Bu rasyo, bankaların finansal bünyelerindeki faiz, kur, likidite, kredi, vade uyumsuzluğu, beklenmeyen zararlar vb. konulara karşı özkaynak gücünü ifade eder (Babuşcu, 2011). Türkiye’de bankalar için sermaye yeterlilik oranının en az %8 olması gerektiğini göstermektedir (<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2005/11/20051101M1-1.htm>).

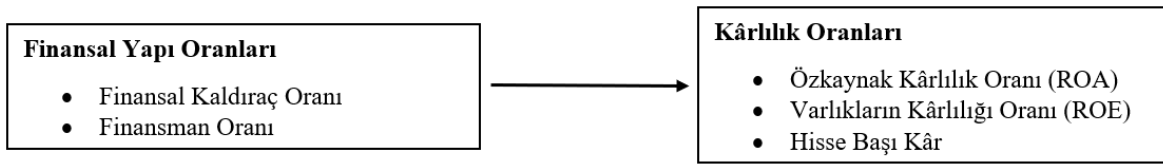
3.4. Araştırmanın Modeli

İşletmelerin entegre raporlama uygulamasına geçmeden önceki üç yıllık faaliyet raporları ile son üç yıllık entegre raporlarının finansal tablolarına oran yöntemi ile analiz uygulanmış ve gerçekleşen oranlar arasındaki farklar araştırılmıştır. Aynı zamanda yapısal eşitlik modellemesi ile entegre raporlama ve önceki döneme göre; çimento sektöründe likidite ve finansal yapı oranlarının ve bankacılık sektöründe finansal yapı oranlarının kârlılık oranları üzerindeki etkileri araştırılmıştır.

Yapısal eşitlik modellemesi için kullanılan araştırma modeli çimento sektörü için Şekil 1’de, bankacılık sektörü için de Şekil 2’de gösterilmiştir.

Şekil 1. Çimento Sektörü İçin Araştırmanın Modeli

Şekil 2. Bankacılık Sektörü İçin Araştırmanın Modeli

3.5. Araştırmanın Hipotezleri

Araştırmada test edilecek hipotezler aşağıda gösterilmiştir;

H₁: Çimento sektöründe entegre raporlama yapılan dönem ile önceki dönem likidite oranları arasında anlamlı farklar vardır.

H₂: Çimento sektöründe entegre raporlama yapılan dönem ile önceki dönem cari oranlar arasında anlamlı farklar vardır.

H₃: Çimento sektöründe entegre raporlama yapılan dönem ile önceki dönem asit-test oranları arasında anlamlı farklar vardır.

H₄: Çimento sektöründe entegre raporlama yapılan dönem ile önceki dönem nakit oranlar arasında anlamlı farklar vardır.

- H5:** Çimento sektöründe entegre raporlama yapılan dönem ile önceki dönem finansal yapı oranları arasında anlamlı farklar vardır.
- H6:** Çimento sektöründe entegre raporlama yapılan dönem ile önceki dönem finansal kaldıraç oranları arasında anlamlı farklar vardır.
- H7:** Çimento sektöründe entegre raporlama yapılan dönem ile önceki dönem finansman oranları arasında anlamlı farklar vardır.
- H8:** Çimento sektöründe entegre raporlama yapılan dönem ile önceki dönem otofinansman oranları arasında anlamlı farklar vardır.
- H9:** Çimento sektöründe entegre raporlama yapılan dönem ile önceki dönem kârlılık oranları arasında anlamlı farklar vardır.
- H10:** Çimento sektöründe entegre raporlama yapılan dönem ile önceki dönem özkaynak kârlılık oranları arasında anlamlı farklar vardır.
- H11:** Çimento sektöründe entegre raporlama yapılan dönem ile önceki dönem varlıkların kârlılığı oranları arasında anlamlı farklar vardır.
- H12:** Çimento sektöründe entegre raporlama yapılan dönem ile önceki dönem hisse başı kâr arasında anlamlı farklar vardır.
- H13:** Çimento sektöründe işletme menşesine göre likidite oranları arasında anlamlı farklar vardır.
- H14:** Çimento sektöründe işletme menşesine göre finansal yapı oranları arasında anlamlı farklar vardır.
- H15:** Çimento sektöründe işletme menşesine göre kârlılık oranları arasında anlamlı farklar vardır.
- H16:** Bankacılık sektöründe entegre raporlama yapılan dönem ile önceki döneme göre finansal yapı oranları arasında anlamlı farklar vardır.
- H17:** Bankacılık sektöründe entegre raporlama yapılan dönem ile önceki dönem finansal kaldıraç oranları arasında anlamlı farklar vardır.
- H18:** Bankacılık sektöründe entegre raporlama yapılan dönem ile önceki dönem finansman oranları arasında anlamlı farklar vardır.
- H19:** Bankacılık sektöründe entegre raporlama yapılan dönem ile önceki dönem kârlılık oranları arasında anlamlı farklar vardır.
- H20:** Bankacılık sektöründe entegre raporlama yapılan dönem ile önceki dönem özkaynak kârlılık oranları arasında anlamlı farklar vardır.
- H21:** Bankacılık sektöründe entegre raporlama yapılan dönem ile önceki dönem varlıkların kârlılığı oranları arasında anlamlı farklar vardır.
- H22:** Bankacılık sektöründe entegre raporlama yapılan dönem ile önceki dönem hisse başı kâr arasında anlamlı farklar vardır.
- H23:** Bankacılık sektöründe entegre raporlama yapılan dönem ile önceki dönem sermaye yeterlilik oranları arasında anlamlı farklar vardır.
- H24:** Bankacılık sektöründe işletme menşesine göre finansal yapı oranları arasında anlamlı farklar vardır.
- H25:** Bankacılık sektöründe işletme menşesine göre kârlılık oranları arasında anlamlı farklar vardır.

4. BULGULAR

Araştırmanın bulguları kapsamında oran yöntemi ile analiz, fark analizleri ve yapısal eşitlik modellemesine yönelik sonuçlara yer verilmiştir.

4.1. Oran Yöntemi ile Analiz ve Sonuçları

4.1.1. Çimento Sektörü Oran Analizleri Sonuçları ve Yorumları

Çimento sektörü oran analizlerine ait sonuçlar Tablo 1 - Tablo 4 arasında sunulmuştur.

4.1.1.1. Çimsa Çimento Sanayi ve Ticaret A.Ş.

Tablo 1. Çimsa Çimento Sanayi ve Ticaret A.Ş. Oran Yöntemi ile Analiz Sonuçları¹

	ÇİMSA ÇİMENTO SANAYİ ve TİCARET A.Ş.					
	Önceki Dönem (Yıllar)			Entegre Raporlama Dönemi (Yıllar)		
	2013	2014	2015	2017	2018	2019
Likidite Oranları						
Cari Oran	1,66	1,63	1,57	0,80	0,65	0,78
Asit-Test Oranı	1,19	1,18	1,35	0,68	0,52	0,65
Nakit Oran	0,18	0,19	0,53	0,17	0,15	0,20
Finansal Yapı Oranları						
Finansal Kaldıraç Oranı	0,22	0,22	0,35	0,56	0,58	0,61
Finansman Oranı	3,59	3,46	1,87	0,78	0,71	0,65
Otofinansman Oranı	0,87	0,98	1,1	1,38	1,43	1,43
Kârlılık Oranları						
Özkaynak Kârlılık Oranı (ROE)	0,27	0,16	0,19	0,16	0,11	0,01
Varlıkların Kârlılığı Oranı (ROA)	0,21	0,13	0,12	0,07	0,04	0,003
Hisse Başı Kâr	0,38	0,47	1,18	1,41	0,99	1

4.1.1.2. Nuh Çimento Sanayi A.Ş.

Tablo 2. Nuh Çimento Sanayi A.Ş. Oran Yöntemi ile Analiz Sonuçları²

	NUH ÇİMENTO SANAYİ A.Ş.					
	Önceki Dönem (Yıllar)			Entegre Raporlama Dönemi (Yıllar)		
	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Likidite Oranları						
Cari Oran	2,37	2,7	2,59	1,69	1,68	1,68
Asit-Test Oranı	1,88	2,18	2,05	1,36	1,24	1,3
Nakit Oran	0,33	0,53	0,47	0,37	0,47	0,70
Finansal Yapı Oranları						
Finansal Kaldıraç Oranı	0,28	0,25	0,23	0,36	0,41	0,35
Finansman Oranı	2,56	2,96	3,27	1,8	1,43	1,87
Otofinansman Oranı	1,36	2,15	2,41	2,59	2,68	3,34
Kârlılık Oranları						
Özkaynak Kârlılık Oranı (ROE)	0,17	0,16	0,16	0,13	0,13	0,13
Varlıkların Kârlılığı Oranı (ROA)	0,12	0,12	0,12	0,09	0,08	0,09
Hisse Başı Kâr	1,13	1,16	1,17	0,98	1	0,98

¹ www.cimsa.com.tr/tr/faaliyet-raporlari/i-21 adresinde bulunan finansal raporlardaki değerler kullanılarak hesaplanmıştır.

² www.nuhcimento.com.tr/faaliyet-raporlari/ adresinde bulunan finansal raporlardaki değerler kullanılarak hesaplanmıştır.

Çimsa'nın oran analizi sonuçlarına göre; hisse başı kâr hariç bütün oranlarda entegre raporlamadan önceki dönemde daha başarılıdır. Nuh çimento ise Çimsa çimento ile karşılaştırıldığında, bütün oran analizi sonuçlarının Çimsa'dan hep daha başarılı olduğu fakat optimal seviye altına düşmese de entegre raporlama yayımladığı dönemde düşüş yaşadığı gözlenmiştir.

Genel olarak Türkiye'de çimento üretiminin 2018 yılına kadar artış eğiliminde olduğu ancak 2018 yılında ekonomik dalgalanmalar dolayısıyla inşaat sektöründe yaşanan daralmaya paralel olarak çimento sektörünün de etkilendiği görülmüştür (Engin, 2018), (T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, 2019).

Bu nedenle oranlardaki düşüşün entegre raporlama ile ilgili değil ülkedeki ekonomik dalgalanmaların etkisi ile olduğu düşünülmektedir.

4.1.1.3. Cemex S.A.B. de C.V.

Tablo 3. Cemex S.A.B. de C.V. Oran Yöntemi ile Analiz Sonuçları³

	CEMEX S.A.B de C.V.					
	Önceki Dönem (Yıllar)			Entegre Raporlama Dönemi (Yıllar)		
	2013	2014	2015	2017	2018	2019
Likidite Oranları						
Cari Oran	1,16	0,88	1,02	0,64	0,75	0,85
Asit-Test Oranı	0,87	0,66	0,77	0,47	0,49	0,68
Nakit Oran	0,25	0,16	0,21	0,12	0,07	0,15
Finansal Yapı Oranları						
Finansal Kaldıraç Oranı	0,7	0,71	0,7	0,63	0,6	0,63
Finansman Oranı	0,43	0,4	0,43	0,59	0,66	0,58
Kârlılık Oranları						
Özkaynak Kârlılık Oranı (ROE)	-0,07	0	0,01	0,08	0,05	0,02
Varlıkların Kârlılığı Oranı (ROA)	-0,02	0	0	0,03	0,02	0,01
Hisse Başlı Kâr	-0,61	-0,1	0,02	0,18	0,11	0,03

4.1.1.4. Votorantim Cimentos

Tablo 4. Votorantim Cimentos Oran Yöntemi ile Analiz Sonuçları⁴

	VOTORANTIM CIMENTOS					
	Önceki Dönem (Yıllar)			Entegre Raporlama Dönemi (Yıllar)		
	2013	2014	2015	2017	2018	2019
Likidite Oranları						
Cari Oran	1,87	1,67	1,72	1,56	1,01	1,34
Asit-Test Oranı	1,44	1,35	1,42	1,27	0,78	0,97
Nakit Oran	0,22	0,31	0,57	0,61	0,32	0,50
Finansal Yapı Oranları						
Finansal Kaldıraç Oranı	0,77	0,76	0,76	0,68	0,67	0,59
Finansman Oranı	0,31	0,32	0,31	0,47	0,49	0,69
Kârlılık Oranları						
Özkaynak Kârlılık Oranı (ROE)	0,25	0,18	0,10	0,07	0,00	0,04
Varlıkların Kârlılığı Oranı (ROA)	0,06	0,04	0,02	0,02	0,00	0,02
Hisse Başlı Kâr	0,26	0,21	0,15	0,09	0,00	0,06

³ www.cemex.com/investors/reports/home#navigate adresinde bulunan finansal raporlardaki değerler kullanılarak hesaplanmıştır.

⁴ vcimentos.mzweb.com.br/votorantimcimentos/web/conteudo_en.asp?idioma=1&conta=44&tipo=45129 adresinde bulunan finansal raporlardaki değerler kullanılarak hesaplanmıştır.

Cemex çimentonun entegre raporlama yayımladığı dönemlerde finansal kaldıraç, finansman, özkaynak kârlılık oranı ve hisse başı kârı yükselmiş, Votorantim çimentonun ise, finansman oranı hariç, tüm oranları entegre raporlamadan önceki dönemlerde daha yüksektir. Ekonomik dalgalanmalar nedeniyle yaşanan bu düşüşler, son yılda yukarı yönlü bir ivme kazanmıştır.

4.1.2. Bankacılık Sektörü Oran Analizleri Sonuçları ve Yorumları

Bankacılık sektörü oran analizlerine ait sonuçlar Tablo 5 - Tablo 8 arasında sunulmuştur.

4.1.2.1. Türkiye Garanti Bankası A.Ş.

Tablo 5. Türkiye Garanti Bankası A.Ş. Oran Yöntemi ile Analiz Sonuçları⁵

	TÜRKİYE GARANTİ BANKASI A.Ş.					
	Önceki Dönem (Yıllar)			Entegre Raporlama Dönemi (Yıllar)		
	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Finansal Yapı Oranları						
Finansal Kaldıraç Oranı	0,89	0,88	0,87	0,87	0,88	0,87
Finansman Oranı	0,12	0,14	0,14	0,15	0,13	0,14
Kârlılık Oranları						
Özkaynak Kârlılık Oranı (ROE)	0,14	0,11	0,14	0,15	0,14	0,11
Varlıkların Kârlılığı Oranı (ROA)	0,01	0,01	0,02	0,02	0,02	0,01
Hisse Başı Kâr	0,76	0,81	1,22	1,51	1,6	1,48
Sermaye Yeterlilik Oranı	0,139	0,135	0,147	0,168	0,165	0,178

4.1.2.2. Türkiye Sınai ve Kalkınma Bankası A.Ş.

Tablo 6. Türkiye Sınai ve Kalkınma Bankası A.Ş. Oran Yöntemi ile Analiz Sonuçları⁶

	TÜRKİYE SINAI VE KALKINMA BANKASI A.Ş.					
	Önceki Dönem (Yıllar)			Entegre Raporlama Dönemi (Yıllar)		
	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Finansal Yapı Oranları						
Finansal Kaldıraç Oranı	0,85	0,85	0,85	0,88	0,89	0,88
Finansman Oranı	0,17	0,17	0,14	0,14	0,12	0,14
Kârlılık Oranları						
Özkaynak Kârlılık Oranı (ROE)	0,17	0,18	0,17	0,19	0,18	0,16
Varlıkların Kârlılığı Oranı (ROA)	0,03	0,03	0,02	0,02	0,02	0,02
Hisse Başı Kâr	0,25	0,05	0,05	0,22	0,24	0,26
Sermaye Yeterlilik Oranı	0,18	0,18	0,15	0,17	0,16	0,18

Türkiye Garanti Bankası'nın oranlarını değerlendirildiğinde entegre raporlamadan önceki dönemlerde hep aynı seviyelerde seyreden özkaynak kârlılık, varlıkların kârlılığı, sermaye yeterlilik oranları ve hisse başı kâr entegre raporlama döneminde artmıştır.

Türkiye Sınai ve Kalkınma Bankası (TSKB) için finansal kaldıraç, finansman, özkaynak kârlılığı, sermaye yeterlilik oranları ve hisse başı kâr entegre raporlama dönemlerinde artarken, varlıkların kârlılığı oranı; aynı seviyede seyretilmiştir.

⁵ www.garantibbvainvestorrelations.com/tr/kutuphane/faaliyet-raporlari/Faaliyet-Raporlari/666/0/0 adresinde bulunan finansal raporlardaki değerler kullanılarak hesaplanmıştır.

⁶ www.tskb.com.tr/tr/yatirimci-iliskileri/finansal-raporlar adresinde bulunan finansal raporlardaki değerler kullanılarak hesaplanmıştır.

4.1.2.3. Nedbank Group

Tablo 7. Nedbank Group Oran Yöntemi ile Analiz Sonuçları⁷

	NEDBANK GROUP					
	Önceki Dönem (Yıllar)			Entegre Raporlama Dönemi (Yıllar)		
	2007	2008	2009	2017	2018	2019
Finansal Yapı Oranları						
Finansal Kaldıraç Oranı	0,92	0,92	0,92	0,91	0,91	0,92
Finansman Oranı	0,09	0,09	0,09	0,09	0,10	0,10
Kârlılık Oranları						
Özkaynak Kârlılık Oranı (ROE)	0,21	0,18	0,12	0,15	0,17	0,15
Varlıkların Kârlılığı Oranı (ROA)	0,013	0,01	0,007	0,012	0,013	0,011
Hisse Başı Kâr	1,51	1,58	1,11	2,42	2,77	2,50
Sermaye Yeterlilik Oranı	0,11	0,12	0,15	0,16	0,15	0,15

4.1.2.4. Standard Bank Group

Tablo 8. Standard Bank Group Oran Yöntemi ile Analiz Sonuçları⁸

	STANDARD BANK GROUP					
	Önceki Dönem (Yıllar)			Entegre Raporlama Dönemi (Yıllar)		
	2008	2009	2010	2017	2018	2019
Finansal Yapı Oranları						
Finansal Kaldıraç Oranı	0,93	0,92	0,92	0,90	0,90	0,91
Finansman Oranı	0,07	0,08	0,09	0,10	0,10	0,10
Kârlılık Oranları						
Özkaynak Kârlılık Oranı (ROE)	0,18	0,14	0,13	0,17	0,19	0,18
Varlıkların Kârlılığı Oranı (ROA)	0,014	0,02	0,013	0,012	0,01	0,01
Hisse Başı Kâr	0,94	0,74	0,70	1,64	1,72	1,59
Sermaye Yeterlilik Oranı	0,13	0,14	0,15	0,14	0,14	0,14

Hem Standard Bank Group hem de Nedbank Group'un son üç yıllık entegre rapor hazırladıkları dönemden önceki döneme göre; özkaynak kârlılık ve varlıkların kârlılığı oranlarında birbirleriyle paralel bir şekilde dengesiz ve düzensiz artış ve azalışlar yaşanmıştır. Fakat hisse başına kâr ve sermaye yeterlilik oranı hızla artış göstermiş ve artarak devam etmiştir.

4.2. Fark Analizleri Test Sonuçları

Çimento ve bankacılık sektörlerinde önceki dönem ile entegre raporlama dönemi sonucu gerçekleşen oranlar arasındaki farklar SPSS programı ile Mann-Whitney U testiyle araştırılmıştır. Test sonuçları izleyen maddelerde sunulmuştur.

4.2.1. Çimento Sektörü Mann-Whitney U Test Sonuçları

Çimento sektöründe nakit oran, finansal kaldıraç, finansman, otofinansman, özkaynak kârlılık, varlıkların kârlılığı ve hisse başı kâr oranları arasında entegre raporlama ve öncesi döneme ait oranlar arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklar ($p>0,05$) tespit edilememiştir. Cari ve asit-test oranları arasında entegre

⁷ www.nedbank.co.za/content/nedbank/desktop/gt/en/investor-relations/information-hub/financial-results.html adresinde bulunan finansal raporlardaki değerler kullanılarak hesaplanmıştır.

⁸ reporting.standardbank.com/results-reports/annual-reports/ adresinde bulunan finansal raporlardaki değerler kullanılarak hesaplanmıştır.

raporlama ve öncesi döneme ait oranlar arasındaki farklar ise istatistiksel açıdan anlamlıdır. Analiz sonuçları, cari oran için Tablo 9’da, asit-test oranı için de Tablo 10’da gösterilmiştir.

Tablo 9. Çimento Sektörü Cari Oranları Mann-Whitney U Test Sonuçları

Dönem	N	Sıralama Ortalama	Mann-Whitney U Değeri	p
Önceki Dönem	12	16,17	28,000	0,010
Entegre Raporlama Dönemi	12	8,83		

Cari oranları arasındaki farklar istatistiksel açıdan anlamlıdır (U=28,000; p<0,05). Önceki dönemine ait oranların sıralama ortalaması entegre döneme ait oranlardan daha yüksek olarak hesaplanmıştır.

Tablo 10. Çimento Sektörü Asit-Test Oranları Mann-Whitney U Test Sonuçları

Dönem	N	Sıralama Ortalama	Mann-Whitney U Değeri	p
Önceki Dönem	12	16,08	29,000	0,012
Entegre Raporlama Dönemi	12	8,92		

Asit-test oranları arasındaki farklar istatistiksel açıdan anlamlıdır (U=29,000; p<0,05). Önceki dönemine ait oranların sıralama ortalaması entegre döneme ait oranlardan daha yüksek olarak hesaplanmıştır.

Çimento sektöründe likidite oranlarını oluşturan oranların ortalamalarına göre arasındaki farklar incelendiğinde entegre raporlama ve öncesi döneme ait oranlar arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklar tespit edilmiştir. Seçilen finansal yapı ve kârlılık oranlarını oluşturan oranların ortalamaları arasındaki farklar ise istatistiksel açıdan anlamsız (p>0,05) olarak gözlemlenmiştir. Likidite oranlarına ait sonuçlar Tablo 11’de gösterilmiştir.

Tablo 11. Çimento Sektörü Likidite Oranları Mann-Whitney U Test Sonuçları

Dönem	N	Sıralama Ortalama	Mann-Whitney U Değeri	p
Önceki Dönem	12	15,92	31,000	0,017
Entegre Raporlama Dönemi	12	9,08		

Likidite oranları arasındaki farklar istatistiksel açıdan anlamlıdır (U=31,000; p<0,05). Önceki dönemine ait oranların sıralama ortalaması entegre döneme ait oranlardan daha yüksek olarak hesaplanmıştır.

Çimento sektöründe Türk ve yabancı işletmelerin finansal yapı ve kârlılık oranları arasındaki farklar incelendiğinde oranlar arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklar tespit edilmiştir. Likidite oranları arasındaki farklar ise istatistiksel açıdan anlamsız (p>0,05) olarak hesaplanmıştır. Finansal yapı oranlarına ait sonuçlar Tablo 12’de, kârlılık oranlarına ait sonuçlar da Tablo 13’de sunulmuştur.

Tablo 12. Çimento Sektörü Finansal Yapı Oranları Mann-Whitney U Test Sonuçları

İşletme Türü	N	Sıralama Ortalama	Mann-Whitney U Değeri	p
Türk	12	18,50	0,000	0,000
Yabancı	12	6,5		

Finansal yapı oranları arasındaki farklar istatistiksel açıdan anlamlıdır (U=0,000; p<0,05). Türk işletmelerine ait oranların sıralama ortalaması yabancı işletmelere ait oranlardan daha yüksek olarak hesaplanmıştır.

Tablo 13. Çimento Sektörü Kârlılık Oranları Mann-Whitney U Test Sonuçları

İşletme Türü	N	Sıralama Ortalama	Mann-Whitney U Değeri	p
Türk	12	18,50	0,000	0,000
Yabancı	12	6,50		

Kârlılık oranları arasındaki farklar istatistiksel açıdan anlamlıdır ($U=0,000$; $p<0,05$). Türk çimento işletmelerine ait oranların sıralama ortalaması yabancı çimento işletmelerine ait oranlardan daha yüksek olarak hesaplanmıştır.

Ulaşılan bulgular sonucunda araştırmanın; H_1 , H_2 , H_3 , H_{14} ve H_{15} numaralı hipotezleri kabul edilmiş, H_4 , H_5 , H_6 , H_7 , H_8 , H_9 , H_{10} , H_{11} , H_{12} ve H_{13} numaralı hipotezleri ise reddedilmiştir.

4.2.2. Bankacılık Sektörü Mann-Whitney U Test Sonuçları

Bankacılık sektöründe; finansal kaldıraç, finansman, özkaynak kârlılık, varlıkların kârlılığı ve sermaye yeterlilik oranları entegre raporlama ve öncesi döneme ait oranlar arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklar ($p>0,05$) tespit edilememiştir. Hisse başı kâr değerleri arasında entegre raporlama ve öncesi döneme ait değerler arasındaki farklar ise istatistiksel açıdan anlamlıdır. Analiz sonuçları hisse başı kâr için Tablo 14’de gösterilmiştir.

Tablo 14. Bankacılık Sektörü Hisse Başı Kâr Değeri Mann-Whitney U Test Sonuçları

Dönem	N	Sıralama Ortalama	Mann-Whitney U Değeri	p
Önceki Dönem	12	9,25	33,000	0,024
Entegre Raporlama Dönemi	12	15,75		

Hisse başı kâr değerleri arasındaki farklar istatistiksel açıdan anlamlıdır ($U=33,000$; $p<0,05$). Entegre raporlama dönemine ait oranların sıralama ortalaması önceki döneme ait oranlardan daha yüksek olarak hesaplanmıştır.

Bankacılık sektöründe Türk ve yabancı bankaların finansal yapı ve kârlılık oranları arasındaki farklar incelendiğinde oranlar arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklar tespit edilmiştir. Finansal yapı oranlarına ait sonuçlar Tablo 15’de, kârlılık oranlarına ait sonuçlar da Tablo 16’da sunulmuştur.

Tablo 15. Bankacılık Sektörü Finansal Yapı Oranları Mann-Whitney U Test Sonuçları

Banka Türü	N	Sıralama Ortalama	Mann-Whitney U Değeri	p
Türk	12	15,58	35,000	0,033
Yabancı	12	9,42		

Finansal yapı oranları arasındaki farklar istatistiksel açıdan anlamlıdır ($U=35,000$; $p<0,05$). Türk bankalarına ait oranların sıralama ortalaması yabancı bankalara ait oranlardan daha yüksek olarak hesaplanmıştır.

Tablo 16. Bankacılık Sektörü Kârlılık Oranları Mann-Whitney U Test Sonuçları

Banka Türü	N	Sıralama Ortalama	Mann-Whitney U Değeri	p
Türk	12	9,46	35,000	0,033
Yabancı	12	15,54		

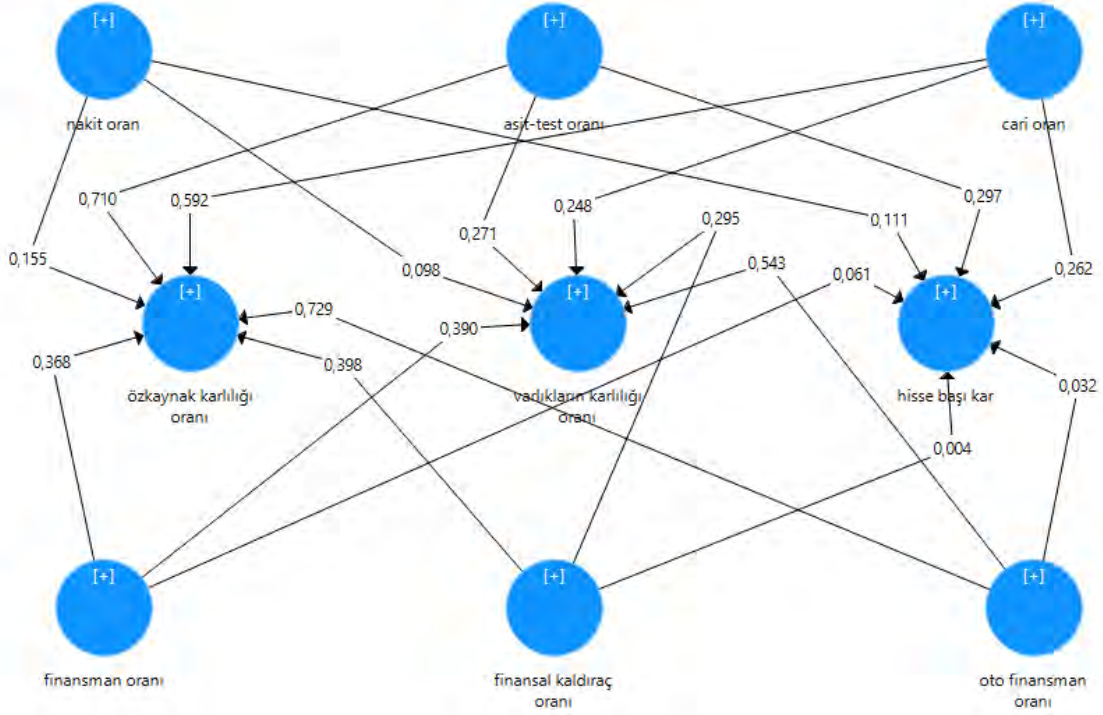
Kârlılık oranları arasındaki farklar istatistiksel açıdan anlamlıdır ($U=35,000$; $p<0,05$). Yabancı bankalara ait oranların sıralama ortalaması Türk bankalarına ait oranlardan daha yüksek olarak hesaplanmıştır.

Gerçekleşen analizler sonucunda araştırmanın; H_{22} , H_{24} ve H_{25} numaralı hipotezleri kabul edilmiş, H_{16} , H_{17} , H_{18} , H_{19} , H_{20} , H_{21} ve H_{23} numaralı hipotezleri ise reddedilmiştir.

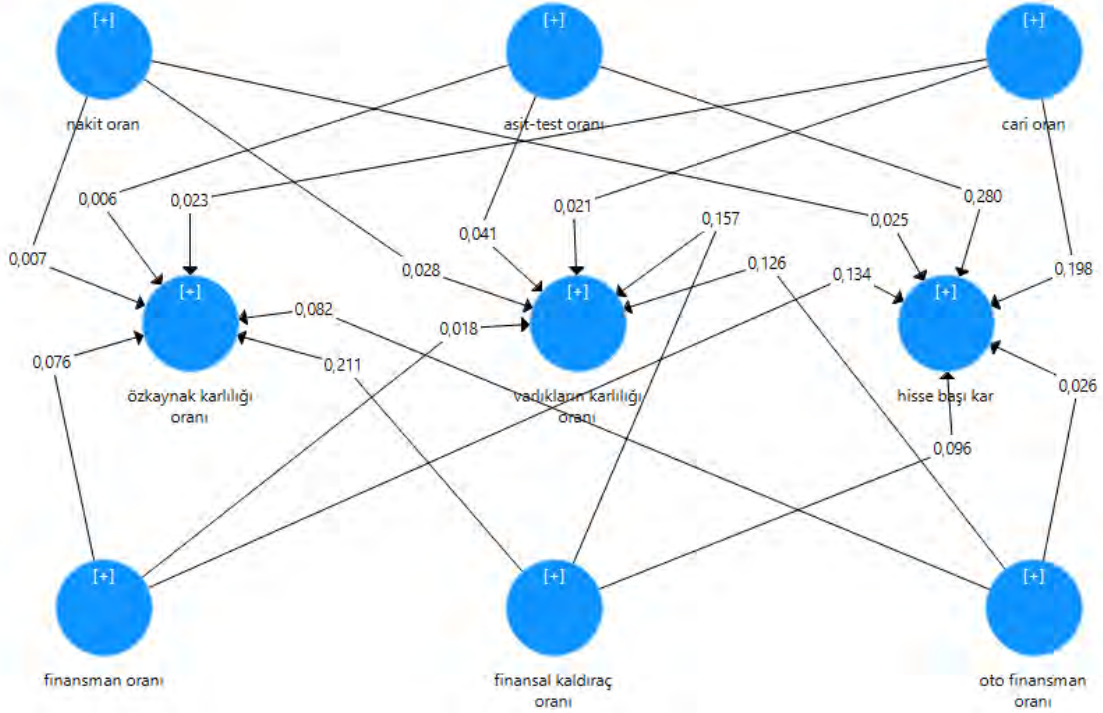
4.3. Yapısal Eşitlik Modellerinin Test Edilmesi ve Sonuçları

Araştırma modelinin analiz edilmesinde kısmi en küçük kareler yol analizi (PLS-SEM) kullanılmıştır. Veriler SmartPLS 3.3.2 istatistik programı kullanılarak analiz edilmiştir (Ringle vd., 2015), (Yıldız, 2020:72). PLS yol katsayılarının anlamlılıklarını değerlendirmek için yeniden örnekleme (bootstrapping) ile örneklemden 500 alt örneklem alınarak t-değerleri hesaplanmıştır.

Çimento sektörü için oluşturulan yapısal eşitlik modelleri entegre raporlamadan önceki döneme ait model Şekil 3’de, entegre raporlama dönemine ait model de Şekil 4’de gösterilmiştir.

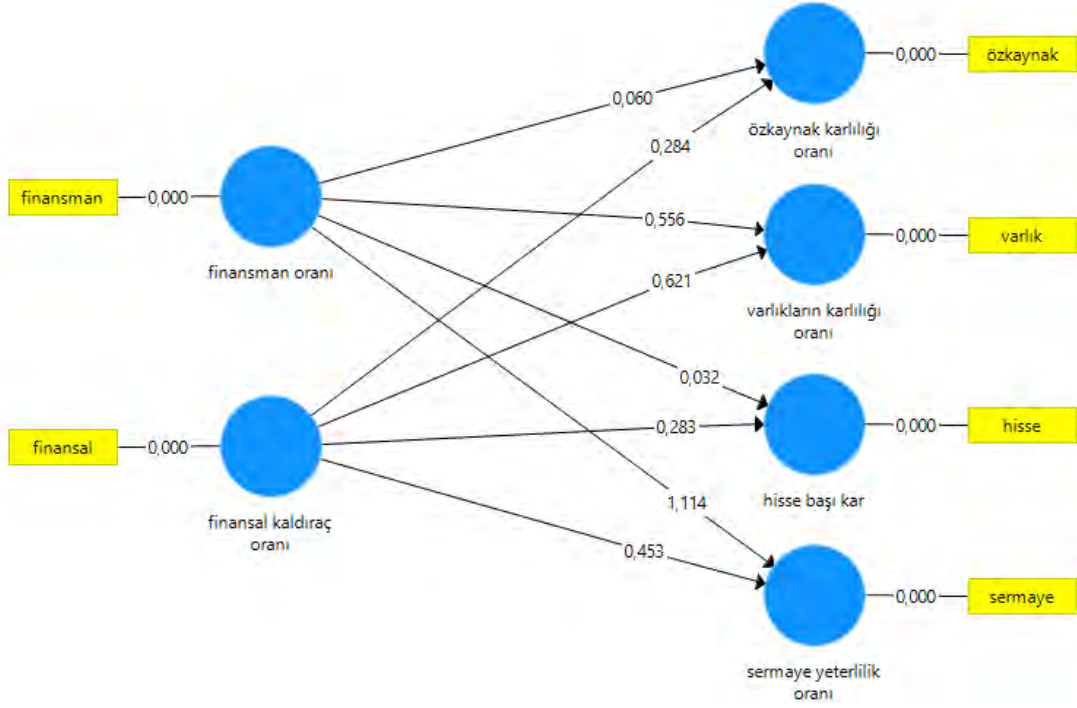
Şekil 3. Çimento Sektörü Yapısal Eşitlik Modeli (Önceki Dönem)

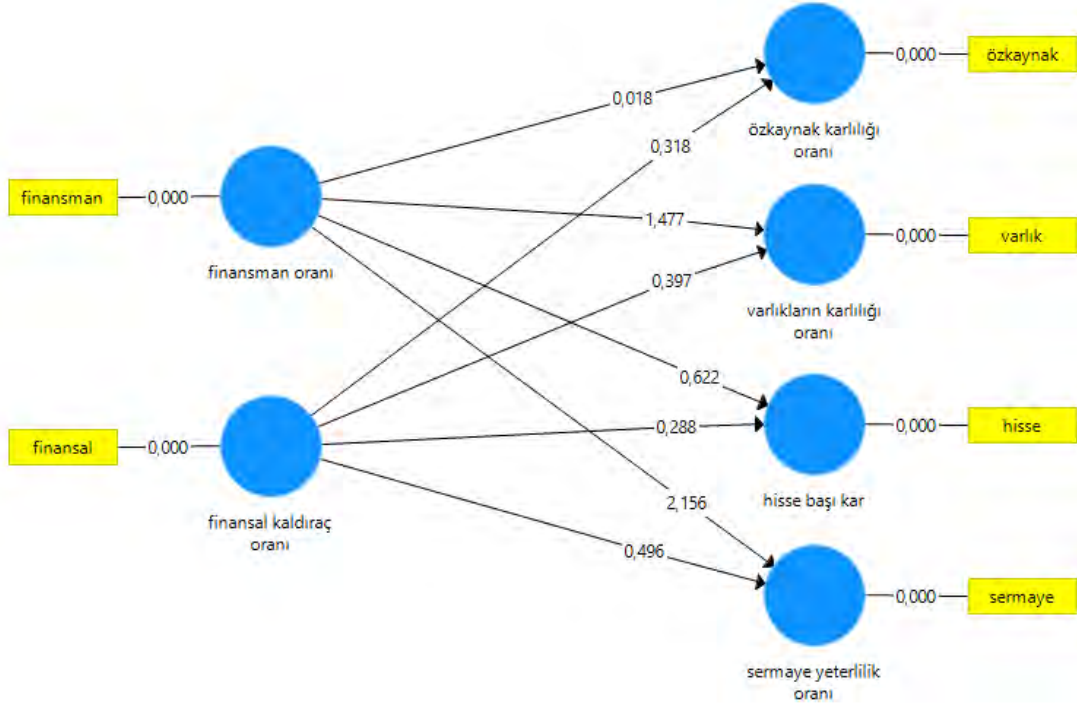
Şekil 4. Çimento Sektörü Yapısal Eşitlik Modeli (Entegre Raporlama Dönemi)

Entegre raporlama öncesi ve entegre raporlama dönemine göre ayrı ayrı yapılan yol analizlerinde kullanılan raporlama sistemine göre herhangi bir fark olmadığı tespit edilmiştir.

Bankacılık sektörü için oluşturulan yapısal eşitlik modelleri entegre raporlama sisteminden önceki dönem modellemesi Şekil 3.5' de, entegre raporlama dönemi için olan model ise Şekil 3.6' da gösterilmiştir.

Şekil 5. Bankacılık Sektörü Yapısal Eşitlik Modeli (Önceki Dönem)

Şekil 6. Bankacılık Sektörü Yapısal Eşitlik Modeli (Entegre Raporlama Dönemi)

Bankacılık sektöründe de entegre raporlama öncesi dönem ve entegre raporlama dönemine göre ayrı ayrı yapılan yol analizlerinde, finansman oranının sermaye yeterlilik oranı üzerindeki etkileri entegre raporlama döneminde anlamlı iken ($p < 0,05$) önceki dönemde anlamsızdır. Modeldeki diğer yollarda dönemsel bir fark tespit edilememiştir.

5. SONUÇ ve TARTIŞMA

Entegre raporlamanın, işletmelerin ekonomik performanslarıyla sosyal ve çevresel etkileri arasındaki bağlantının gösterilebilmesi, temelinde entegre düşüncenin katkılarıyla faaliyetlerin çok yönlü ve tutarlı

gerçekleştirilebilmesine olanak tanınması, bu etkiler ile işletmelerin kısa, orta ve uzun vadede değer değişimi yaratma kabiliyetini etkilemesi ve tüm paydaş ve asli kullanıcılara ihtiyaç duydukları bilgileri eksiksiz bir şekilde sunması açılarından işletmelere fayda sağlayacağı göz ardı edilemez bir gerçektir.

Ayrıca entegre raporlama ile işletme, karşılaşılabileceği olumsuz bir değer değişimi durumunu olumlu noktaya taşıyabilmektedir. İşletme özellikle şeffaflık ve hesap verebilirlik ilkesini doğru benimserse, uyguladığı yanlış bir politikanın kendi üzerindeki olumsuz etkilerini de bilgi kullanıcılarına sunarak, çıkardığı sonuçları ve edindiği deneyimleri anlatabilme avantajı kazanabilir. Bu durumların sağlanabilmesi halinde, mikro ve makro ekonomik açıdan gelişmeler yaşanacak, finansal piyasaların ve işletmelerin şeffaflığı, hesap verebilirliği dolayısıyla güvenirliliği ve sürekliliği artacaktır. Finansal rapor kullanıcıları entegre raporları anlamaya başladıkça işletmelere duyulan güven seviyesinin ve sürekliliğin artacağı buna paralel olarak da finansal göstergelerin daha iyiye doğru gideceği düşünülmektedir. Entegre raporlamanın işletmelerin kendi sürekliliklerine katkı sağlayacağı beklenmektedir.

Araştırmada; entegre raporlamanın işletmelerin finansal göstergeleri üzerinde anlamlı bir etkinin var olup olmadığı, eğer etkisi var ise bunun yayımlanan rapor ile ilgisinin olup olmadığı oran analizi, fark analizi ve yapısal eşitlik modellemesi ile test edilmiştir. Araştırmanın sonucunda, çimento sektörü için; Nuh Çimento, Çimsa Çimento ve yabancı işletmelerden daha iyi finansal göstergelere sahiptir. Analiz sonuçlarına göre; Türk işletmeleri her iki raporlama döneminde de yabancı işletmelerinden daha başarılı sonuçlara ulaşmışlardır. Fakat işletmeler menşeleri fark etmeksizin entegre rapor yayımlamadığı dönemlerde daha başarılı finansal sonuçlar elde etmişlerdir. Yapılan araştırmalara göre, ekonomik dalgalanmalara çok duyarlı olan çimento sektörü entegre raporlama dönemlerinde küçülme yaşamıştır. Bu bilgiler doğrultusunda, elde edilen finansal sonuçlarının entegre rapor nedeniyle ortaya çıktığını söylemek doğru olmayacaktır. Gözlemlenen en büyük fark, hisse başı kârda gerçekleşmiş ve entegre rapor yayımlanan dönemlerde yükseldiği belirlenmiştir.

Değerlendirilen bankalardan Türkiye Entegre Raporlama Ağı (ERTA)'nın kurucu üyelerinden olan Türkiye Garanti Bankası A.Ş. ve IIRC'nin 2017 "En İyi Uygulamalar" listesinde yer alan Türkiye Sınai ve Kalkınma Bankası A.Ş. finansal yapı oranlarında başarılı iken; Johannesburg borsasında işlem gören NedBank ve Standard Bank kârlılık oranları analizlerinin sonuçlarında daha başarılı olmuştur. Bu dört bankanın da entegre rapor yayınladıkları dönemde hisse başı kârlarının arttığı sonucuna varılmış ve bankacılık sektöründe entegre rapor dönemlerinde finansman oranının sermaye yeterlilik oranı üzerinde anlamlı etkisinin olduğu saptanmıştır.

Her ne kadar IIRC tarafından "Uluslararası Entegre Raporlama Çerçevesi" oluşturulmuş olsa da finansal ve finansal olmayan bilgiler için bazı standartların oluşturulması şarttır. Raporlama birçok ülkede hâlâ gönüllülük esasına dayandığı için, içerik işletmelerin inisiyatifine bırakılmış ve çerçeve bir öneri halinde olduğundan hem ulusal hem de uluslararası uygunluğunun kontrolünde yetersiz kalmaktadır.

Ülkemizde Türkiye Kurumsal Yönetim Derneği'nin (TKYD) ve Türk Sanayicileri ve İş İnsanları Derneği'nin (TÜSİAD) çalışmalarının var olduğu, Borsa İstanbul'un (BİST) da bu çalışmaları desteklediği bilinmektedir. Türkiye'deki entegre raporların azlığı dolayısıyla bu kuruluşların ve Türkiye'de kurulan Entegre Raporlama Türkiye Ağı'nın (ERTA) katkılarıyla, KGK, SPK, BDDK gibi kurumların raporlama çerçevesi için gerekli düzenlemeleri yapması, standartları oluşturması, eksiklikleri gidermesi, gerekirse eğitim vermesi ile ülkemizde faaliyet gösteren işletmelerin raporlama hakkında bilgilendirilmesi ve sürece adaptasyonu sağlanabilir. Bunlara ek olarak entegre raporlama konusunda farkındalık oluşturmak ve entegre raporlama için güvence standartları geliştirmek adına muhasebe şirketleri ve mesleki muhasebe birlikleri ile birlikte çalışarak mutlaka bir denetim mekanizması oluşturulmasının uygun olacağı değerlendirilmektedir.

KAYNAKLAR

- Akdoğan, N. ve Tenker, N. (2010). *Finansal Tablolar Mali Analiz Teknikleri*. (13.baskı). Ankara: Gazi Kitabevi
- Babuşçu, Ş. (2011, 21 Aralık). Bankaların sermaye yeterliliği rasyosunda neler olur? *Finans Gündem*.
<https://www.finansgundem.com/yazarlar/bankalarin-sermaye-yeterliliği-rasyosunda-neler-olur-yazisi/466215>
- Busco, C., Frigo, M. L., Quattrone, P., ve Riccaboni, A. (2013a). Redefining corporate accountability through integrated reporting. *Strategic Finance*, 95(8), 33-41.
- Cozmaighian, D. S. (2015). Integrated Reporting-The Future of Financial Reporting. *Internal Auditing & Risk Management*, 2(38), 125-134.
- Engin, Y. (2018, 4 Haziran). Çimento Sektörünün Son 10 Yıldaki Performansı. *Beton ve Çimento*.
<https://www.betonvecimento.com/sektorel/cimento-sektorunun-son-10-yildaki-performansi>
- ERTA. (2020). *Entegre Raporlama Türkiye Ağı*. <http://www.entegreraporlamatr.org/tr/entegre-raporlama/turkiyede-yayimlanan-entegre-raporlar.aspx>
- IIRC. (2011). Towards Integrated Reporting: Communicating Value in the 21st Century. *London: International Integrated*.
<http://integratedreporting.org/wp-content/uploads/2012/06/Discussion-Paper-Summary1.pdf>
- IIRC. (2013b). The international Integrated Reporting Framework. *International Integrated Reporting Committee (IIRC)*. <http://integratedreporting.org/wp-content/uploads/2015/03/13-12-08-THE-INTERNATIONAL-IR-FRAMEWORK-2-1.pdf>
- Krzus, M. P. (2017). Mapping the International Integrated Reporting Framework to FCLT Global's "10 elements of a long-term strategy". *Integrated Reporting for a Long-term Strategy*, 1-18.
- Oprisor, T. (2015). Contributions to an Improved Framework for Integrated Reporting. *Accounting and Management Information Systems*, 14(3), 483-507.
- reporting.standardbank.com/results-reports/annual-reports/ (2020) Standard Bank Group Faaliyet Raporları
- Ringle, C. M., Wende, S., ve Becker, J. M. (2015). *SmartPLS 3*. Boenningstedt: SmartPLS GmbH.
- T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı. (2019). *Çimento Sektörü Raporu*. <https://www.sanayi.gov.tr/plan-program-raporlar-ve-yayinlar/sektor-raporlari/mu0303011402>
- vcimentos.mzweb.com.br/votorantimcementos/web/conteudo_en.asp?idioma=1&conta=44&tipo=45129
(2020) Votorantim Cimentos Faaliyet Raporları
- www.bddk.org.tr/mevzuat (2020)
- www.cemex.com/investors/reports/home#navigate (2020) Cemex S.A.B. de C.V. Faaliyet Raporları
- www.cimsa.com.tr/tr/faaliyet-raporlari/i-21 (2020) Çimsa Çimento Sanayi ve Ticaret A.Ş. Faaliyet Raporları.
- www.garantibbvainvestorrelations.com/tr/kutuphane/faaliyet-raporlari/Faaliyet-Raporlari/666/0/0 (2020) Türkiye Garanti Bankası A.Ş. Faaliyet Raporları
- www.nedbank.co.za/content/nedbank/desktop/gt/en/investor-relations/information-hub/financial-results.html (2020) Nedbank Group Faaliyet Raporları
- www.nuhcimento.com.tr/faaliyet-raporlari/ (2020) Nuh Çimento Sanayi A.Ş. Faaliyet Raporları.
- www.tskb.com.tr/tr/yatirimci-iliskileri/finansal-raporlar (2020) Türkiye Sınai ve Kalkınma Bankası A.Ş. Faaliyet Raporları
- Yıldız, E. (2020). *SmartPLS ile Yapısal Eşitlik Modellemesi Reflektif ve Formatif Yapılar* (1. baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- <IR> Examples Database. <http://examples.integratedreporting.org/home>

EKLER

EK 1. Entegre Rapor Yayımlayan İşletmeler ve Yayımlandığı Yıllar ⁹

	Kurum veya Kuruluş Adı	Entegre Rapor				
		2015	2016	2017	2018	2019
Düzenleyici Denetleyici Kurumlar	Borsa İstanbul			✓	✓	✓
Kamu Kurumları Bankacılık Sektörü	Vakıfbank					✓
	Ziraat Bankası					✓
Kamu Kurumları Eğitim Sektörü	YTÜ Finans Kurumsal Yönetim ve Sürdürülebilirlik Merkezi (CFGS)- Yıldız Teknik Üniversitesi			✓	✓	
Özel Sektör- Şirketler Bankacılık Sektörü	Garanti BBVA			✓	✓	✓
	Türkiye İş Bankası				✓	✓
	Türkiye Sınai Kalkınma Bankası (TSKB)		✓	✓	✓	✓
	Yapı Kredi					✓
Özel Sektör- Şirketler Çimento Sektörü	Adana Çimento		✓		✓	✓
	Aslan Çimento		✓		✓	✓
	Çimsa		✓	✓	✓	✓
	Nuh Çimento			✓	✓	✓
Özel Sektör- Şirketler Demir-Çelik Sektörü	Oyak Maden Metalürji Grubu					✓
Özel Sektör- Şirketler Denetim Sektörü	Mazars Denge					✓
Sivil Toplum Kuruluşları	Argüden Yönetişim Akademisi	✓	✓	✓	✓	✓
	Türkiye Eğitim Gönüllüleri Vakfı (TEGV)				✓	✓
Yerel Yönetimler	Kadıköy Belediyesi				✓	

⁹ www.entegreraporlamatr.org/tr/entegre-raporlama/turkiyede-yayimlanan-entegre-raporlar.aspx adresinden uyarlanmıştır.